Van Aartsen – JAV – 15 mei 2004

We zagen aan de reclame-billboards in de grote steden hoe het Nederlandse bedrijfsleven in Polen zijn kansen pakt: ING, Nationale Nederlanden, Heineken en vele anderen straalden ons toe: weg met het uitbreidingsonbehagen, kom hier geld verdienen!

We zagen in een klein museum een nagebouwd jaren '70 supermarktje, waarin alle schappen waren gevuld met azijn en mosterd. Verder was er niets. Voor ons was dit een curiositeit, voor de Poolse bezoekers een schok. Je zag ze denken: Zo was het. En zo kort geleden nog maar.

We zagen op de Poolse televisie hoe de lichamen van twee in Irak gesneuvelde soldaten werden thuisgebracht. Daarmee verdubbelde het aantal Poolse slachtoffers. De Poolse Minister van Buitenlandse Zaken Cimoszewicz zei mij niettemin: "Wij Polen hebben onze bondgenoten nog nooit in de geschiedenis in de steek gelaten. Dat zullen wij ook nu niet doen."

Dat is een appýl dat Nederland zich ter harte mag nemen. Het is verschrikkelijk wat sergeant Dave Steensma maandag overkwam. Zijn dood raakt ons allen. Onze gedachten zijn bij zijn familie en collega's. Zijn offer doet pijn.

Maar bij het leed en de rouw, is dit ook een moment om ons te herinneren wat we in Irak doen: een land stabiliseren waarvan de dictator is verdreven. Ik prefereer dan het plichtsbesef en de trots van de Polen boven politici die Zapatero willen volgen en het "Spaans benauwd" krijgen.

Er zijn plekken in Irak waar het gevaarlijk is. Er zijn Irakezen die geen trek hebben in de democratie die wij ze zo van harte gunnen. En er zijn daar in gevangenissen dingen gebeurd die een beschaafd land als de VS niet passen. Het zou goed zijn als er een gedegen VR-resolutie komt – en die komt er naar mijn heilige overtuiging. Tot "bruggenbouwer" Bot zou ik willen zeggen: reis naar Moskou en Parijs. Het zou immers goed zijn als de internationale gemeenschap de handen ineen zou slaan om Irak erbovenop te helpen. Maar het zou erg fout zijn – mijnheer Bakker – om op dit moment de Irakezen en de Amerikanen in de steek te laten met het beschamende argument dat je liever niet met de Amerikanen gezien wilt worden.

De Polen weten: voor de vrijheid moet je vechten. Zoals de Polen ook weten: voor de welvaart moet je werken. Het liberalisme belooft geen gouden morgenstond. Die communistische praatjes, daar trappen deze nieuwe Europeanen niet meer in.

Het liberalisme, ons liberalisme, brengt wel de meest vrije en meest welvarende samenleving – mits wij allen daar zelf hard aan werken. Je moet de handen uit de mouwen steken. Je moet als land concurrerend zijn. Je niet laten wegdrijven in apathie. Dat vereist twee zaken: ambitie en zelfbewustzijn. Dat moet in de samenleving zitten. Dat moeten politici uitstralen. Ook wij hier. Anders zakken wij weg in de modder van de polder.

***

Het is goed ons deze simpele dingen te herinneren, op deze 15e mei, in Rotterdam. Rotterdam, 15 mei. Een prachtige plek, een onheilspellende datum.

Een onheilspellende datum, want precies twee jaar geleden, op 15 mei 2002, verloren wij dramatische verkiezingen. Rotterdam, de stad van Fortuyn, speelde daarin een sleutelrol. De paarse partijen werden toen gewaarschuwd: op de winkel passen is niet genoeg. Ambitie – ambitie voor het land – ontbrak. En zelfbewustzijn was omgeslagen in zelfgenoegzaamheid. Dat werd hard afgestraft. Maar dat zal de VVD, dat zullen wij niet opnieuw laten gebeuren!

Maar wat is dit dus een prachtige plek om bijeen te komen! Want juist in Rotterdam krijgt onze nieuwe aanpak vorm.

Op de vorige Algemene Vergadering, zes maanden geleden in Veldhoven, sprak ik al over Rotterdam. Een stad die de instroom van niet-westerse immigranten niet meer kan bevatten, waar minstens 60.000 mensen niet zijn ingeburgerd, waar criminaliteit en overlast groter zijn dan elders in Nederland. Ik riep toen op speciale wetgeving voor wijken in nood te maken, om economische-kansen-zones in te richten, om illegaliteit en huisjesmelkers aan te pakken.

Daarom ben ik blij dat zes maanden later het Kabinet met een pakket is gekomen, waarin precies die dingen staan. Dat is de winst van de coalitie, daarom zitten wij nu bijna een jaar in deze regering. En ik weet dat dit pakket bij onze liberale burgemeester en zijn liberale wethouders in goede handen is. Zij hebben namelijk precies dat: ambitie en zelfbewustzijn.

Rotterdammers zijn een voorbeeld voor liberalen elders in het land. Hervorming is nodig. Op de handen zitten is voor de overheid niet genoeg. We moeten het vertrouwen van de burger terugwinnen. We kunnen niet denken: “Het zal mijn tijd wel duren.” Of: “Bij ons valt het wel mee.” Nee, het gaat om problemen die het hele land aangaan, ons allen, hier en nu.

Wij liberalen moeten onze ambitie omzetten in een programma van hervorming. Hervorming van economie en verzorgingsstaat, die bezwijken onder de regels waar Gerrit Zalm nu energiek het mes inzet. Hervorming van het onderwijs ook, hervorming van de democratie, hervorming van onze omgang met nieuwkomers en met veiligheid.

Veiligheid is een thema dat de VVD-Kamerfractie niet los zal laten: het Kabinet zal moeten blijven werken aan kleine ýn grote veiligheid, aan tasjesroof ýn terrorisme. De bestrijding van kleine criminaliteit kunnen we niet aan de opbouwwerkers en burgernetwerken overlaten - en dat weten we al twintig jaar. Om dezelfde reden kunnen we ons voor terrorismebestrijding niet op ontwikkelingshulp verlaten. Goed doen is niet hetzelfde als het kwaad bestrijden.

Het grote verhaal is: Hoe willen wij dat Nederland er in 2011 of 2015 uitziet? Hoe bewaren we de maatschappelijke samenhang? Hoe behouden we onze concurrentiepositie? Hoe scheppen we een omgeving waar mensen zich vrij en geborgen voelen? Hoe creýren we kansen en mogelijkheden voor allen in dit land, van de grachtengordelkids over de puber uit Ermelo tot de Nederlandse Marokkaan uit de achterstandswijk, kansen en mogelijkheden voor de volgende generaties? Hoe trekken we mensen de samenleving in? En hoe zorgen we ervoor dat we trots op Nederland kunnen zijn?

Voor ons liberalen ligt hier een belangrijke taak. Wij bieden een perspectief voor de mensen in dit land! Wij hebben idealen! En tegelijk hebben wij het realisme om te zeggen: als we niets doen gaat het mis. Wij zijn de partij van de Vrijheid, niet van de Vrijblijvendheid.

Hoe ziet de oppositie dat? U weet, de kameraden van Bos hebben op 1 mei hun beginselen op papier gezet. Om iedereen “een fatsoenlijk bestaan” te bieden hadden ze maar liefst zes pagina’s nodig! Alles staat erin. Met trouwens ýýn opvallend afwezig ingrediýnt: veiligheid. De tekst is vertederend. Maar ontoereikend. Er worden geen keuzes gemaakt. Maar vergis u niet: dat kan ook gevaarlijk zijn. In dit beginselprogramma zou Duitse conservatief Angela Merkel zich net zo thuis voelen als Jan Marijnissen. Dat is dus een cocon waar de oude PvdA zo weer uit kan kruipen, klaar om de socialistische paardendeken van de doorgeslagen gelijkheid weer over Nederland te leggen!

Gelukkig gaan Geert Dales en zijn Manifestcommissie een vlammend Liberale tegenstoot geven. Dat is wel nodig. De VVD vindt namelijk: “Iedereen heeft recht op een fatsoenlijk manifest”!

***

Onze eigen ambitie zit helder vervat in de integratienota die de VVD heeft uitgebracht. Lees het verhaal. Het gaat om de emancipatie van het individu. De vrije mens staat centraal. Maar vrijheid bestaat niet zonder orde. Wij durven dus grenzen te stellen aan culturele diversiteit, om het individu of de openbare orde te beschermen. En daarbij laten wij ons geen schuldgevoel aanpraten over de westerse beschaving. Wij mogen – nee wij moeten! – juist trots zijn op de vrijheid, gelijkheid en welvaart die wij in Nederland hebben bereikt.

En wat schreven de kranten dit voorjaar over het integratiedebat? Ik citeer de NRC: “Het nieuwe zelfbewustzijn van de VVD zet de toon.” Juist!, denk ik dan. Dat is binnen. Net zoals “Het Plan Rotterdam” nu binnen is. Maar de VVD is ambitieus. Wij hebben nog meer noten op onze zang. De liberale hervorming van Nederland begint pas!

Het is ook bittere noodzaak. De oplopende werkloosheid is een groot probleem, zeker de jeugdwerkloosheid. We moeten dus banen scheppen. Niet met subsidies, maar door onze concurrentiepositie op te krikken. Loonmatiging, flexibiliteit en deregulering blijven essentieel. Zo werkt de economie nu eenmaal, of de oppositie het leuk vindt of niet. Gelukkig is het Kabinet daar al hard mee bezig – met een goede inzet om een Sociaal Akkoord te bereiken, met gevecht tegen de papierwinkel, met de hervorming van het ziektekostenstelsel.

Maar de basis voor dit alles is het onderwijs. Het is hoog tijd dat aan te pakken. Zonder goed onderwijs verpietert de jeugd, stokt de economie, valt de samenleving uiteen, loopt het talent weg. Op veel middelbare scholen – zoals het VMBO – is de uitval onaanvaardbaar. Zwarte scholen blijven een onderschat fenomeen: hierop zullen we blijven hameren. Scholen moeten niet pamperen, maar onderwijzen, ambitie prikkelen en de norm stellen. Het gaat om een weerbare samenleving. Het gaat om de toekomst van onze kinderen!

Dan heb ik het nog niet eens over het Nederlandse universitair onderwijs, een nachtmerrie van bureaucratie en papierschuivers. Annette Nijs heeft het voortouw genomen met de selectie aan de poort en met de differentiatie van College-gelden. Dat is een eerste bres in het doorgeslagen gelijkheidsideaal. Hier moet ik de PvdA overigens wel complimenteren, omdat zij in tegenstelling tot het CDA deze heroýsche ommezwaai met ons mee maakte.

Talent moet een kans krijgen. Dat is niet elitair, want alle talent moet een kans krijgen! We willen toch wat bereiken! Ruimte boven het maaiveld. Een land wordt gedragen door individuen met ideeýn, met dadendrang. Als we niets doen, worden wij bij wijze van spreken het Ierland van de een-en-twintigste eeuw: dan gaat al het talent naar Amerika… Dan wordt Rotterdam weer als vanouds “vertrekcentrum”: niet van uitgeprocedeerde asielzoekers, maar van teleurgestelde Nederlanders… Hotel New York kan dan weer omgebouwd worden!

***

Als dat gevoel van dadendrang, van ambitie en Schwung, weer terugkomt, dan zal dat onze economie aanjagen. Dat brengt mij bij Europa. Want enerzijds kan Europa als geheel zo’n economische impuls goed gebruiken – onze groei blijft ver achter bij die van de VS en van Aziý, en dat baart zorgen. Anderzijds heeft ons land binnen Europa die dadendrang nodig, voor het harde spel om geld en macht. We moeten als Nederland duidelijker weten wat we willen, waar we staan. Ook hier kunnen we een les van de Polen leren. Die laten zich niet gek maken door de Frans-Duitse as. Zij dragen in alle onderhandelingen hun historische trots uit. We rekenen op de liberale as Zalm – Nicolaý in het

Kabinet om in de IGC onze desiderata binnen te slepen. Anders maar geen Europese Constitutie. Dat is echt geen drama.

Al onze Poolse gesprekspartners klaagden over de 80.000 pagina's regelgeving uit Brussel. Nederland zit al zolang in de Unie dat we zijn vergeten hoe absurd dit is. Ons MKB lijdt hieronder. De VVD zet dit op de Europese agenda. Samen met werk en veiligheid, heeft Jules hiermee een uitstekend campagnethema.

Die Europese Campagne gaat nu beginnen. "Voor Europa. Maar er zijn wel grenzen." Ik hoop dat u net zoveel zin heeft als wij om de strijd aan te gaan, om die verkiezingen te winnen. Onze liberale stem moet in Brussel en Straatsburg helder te horen zijn. In het Europese Parlement allereerst. Maar ook in de Europese Commissie. Ik ben dan ook ontzaglijk blij dat Neelie Kroes de eerste Nederlandse vrouw in de Commissie wil worden. Zij heeft de ervaring, het inzicht en de vechtlust om die klus te klaren. Tegen haar kwaliteiten kunnen het CDA en de PvdA weinig inbrengen. Voor de zekerheid zeg ik: een stem voor Jules is ook een stem voor Neelie! Want een grote liberale fractie in het EP bepaalt ook de krachtsverhoudingen in de Commissie. Daarin mogen niet alleen collectivistische christen-democraten en socialisten de dienst uitmaken.

Tot slot: voor die stemmen zullen we wel flink aan de bak moeten. Met de partij als geheel. Uw hulp is nodig. Je hoort vaak, ook in de VVD: de kiezers 'zitten op rechts', of: de winst 'zit op links'. Ik vind dat rare uitdrukkingen. Die kiezers zitten helemaal niet ergens. Alsof ze stemvee zijn dat door politieke partijen de eigen stal in kan worden geveegd. Nee, de kiezer staat. Hij of zij staat zelfbewust en soeverein in het stemhokje en stemt op wie hij wil. Politici die klagen over 'zwevende kiezers' zijn paternalistisch of lui. (Of allebei.) Een partij moet werken voor de stemmen. Wie denkt rustig te kunnen zitten, kan het vergeten.

Een partij moet ergens voor staan. De VVD, een ambitieuze en zelfbewuste partij, staat voor hervorming. Wij brengen de liberale lente weer terug in het land!